

ZAMANIN RUHU*

Mücahit Coşkun KSE

“Zamanın ruhu var mı?”. Bu soruya belli bir yaşın üstünde olanlar: “Evet, var.” Őeklinde cevap verecektir. Nereden biliyoruz, nasıl anlıyoruz peki? Nedir, bu zamanın ruhu dediğimiz Şey? Gelin, bir cevap bulmaya çalışalım.

Zamanın ruhunun ne olduğunu anlamak için önce ruhu tanımlamak gerek. Dinlerin ve din temelli felsefelerin insanda vücuttan ayrı bir varlık olarak kabul ettiği Arapça kökenli ruh sözcüğünü Türk Dil Kurumu z, tin, can kuşu Őeklinde tanımlıyor. Soyut bir kavram olan ruhun ne kadar soyut olduğu bazı noktalardan tartışılır. Ruh bazı Őeyleri etkileyebilir ya da bazı Őeylerden etkilenebilir. İşte, hareket noktamız da tam olarak burası olacak.

* Künye: Köse, M. Coşkun (2020). “Zamanın Ruhu”. Simit ay Betik, S. 1, s. 7-9.

Bizim 1930’lar 40’lar, 80’ler, 90’lar vs. diye adlandırdığımız şey yalnızca yılları ifade eden sayılar mı? Peki, sayılırsa neden o yılların insanları bu yılları hasret duygusuyla anıyor? Neden “*Nerede o eski bayramlar*”, “*Nerede o eski Ramazanlar?*” diye sorular sorup iç çekiyorlar? Demek ki yıllar sayılardan ibaret değil. Özlem duymamıza sebep olan şey yaşanmışlıklar... Kuşakları ifade eden sayıların on yıllık periyotlar halinde gittiğini fark etmişsinizdir. Kuşak nedir? Kuşak, on yıllık periyotlarda gerçekleşen olayların toplumun ortak hafızasında güncellenmesi ve toplumun kendi zamanına ayak uydurmasıdır. İnsanın düşünüş ve yaşayış şekli on yılda bir

değişiyor. İnsanın değişen düşünüş şekli, bilim ve teknolojiyi değiştiriyor, geliştiriyor. Bu da doğal olarak yaşayış şeklini değiştiriyor. Böylece aynı veya yakın yaşam tarzında yetişenler kuşakları oluşturuyor. Bu kuşakların bireysel ve toplumsal yaşamda karşılaştıkları olaylar, ürettikleri fikirler, düşündükleri ve dert edindikleri şeyler de dönemin sosyal ve siyasi yapısını etkiliyor. Tabii evrenin yaratılışında bir etki-tepki kanunu geçerli olduğu için insanların yapıp ettikleriyle şekillenen toplumsal yaşam

insanları da şekillendiriyor. Her birey de kendinden sonra gelen neslin yaşamını daha konforlu kılıyor ki bu da sonuç olarak her on yılda bir farklı düşünce ve yaşayış tarzlarına yol açıyor... Aynı düşünce tarzı ve yaşam şeklini paylaşan insanlar da şekillendirdikleri on yıllık zaman dilimlerinin duygu dünyalarındaki karşılıklarını “...’lar/ler ruhu” olarak nitelendiriyor. Bence bunun sebebi kendi ruhlarının bu on yıllık zaman diliminde gelişmiş olduğuna inanmaları. Yani, insanlar kendi ruhlarının gelişiminde etkili olan yaşayış biçiminin hüküm sürdüğü zaman dilimini kendileri ile bir tutuyorlar. Neden tutmasınlar ki? Sonuçta zaman onları etkilediği gibi onlar da zamanı

etkiliyor. Bu da bizim tanımını yapmaya çalıştığımız “zamanın ruhu” kavramını ortaya çıkarıyor.

Burada ilginç ancak anlaşılabilir olan ise bu on yıllık süreçlerde önceki on yılın son yarısı ile içinde bulunulan on yılın ilk yarısının insanların benzer düşünce şekline sahip oluşu. Bunun da sebebi; sanırım önceki on yılın etkilerinin insanların üstünden henüz kalkmamış olmasıdır. Örneğin 1996 doğumlu biri 2000’lerin teknolojisine 1987 ya da 1988 doğumlu birine göre daha kolay adapte olacaktır. Bunun nedeni 1996 doğumlu bireyin 2000’lerin teknolojisinin içine doğmuş olmasıdır. İşlerin ikirciklendiği nokta tam olarak burası bence... Gelişen teknoloji ve değişen yaşam dinamikleri içinde sürekli geçmişe özlem duyarken bir taraftan da sonraki on yılın neslini yetiştirmeye çalışıyoruz. Bu da bizi Tanpınar’ın “*Ne içindeyim zamanın ne de büsbütün dışında.*” dediği noktaya getiriyor. Bizim kendimizi ait hissettiğimiz zaman dilimi elbette ruhumuzu şekillendiren bizimle aynı ruhu taşıyan zaman dilimi olacaktır. Yine de hangi zamanın ruhunu taşıdığımız konusunda en önemli unsur hangi beş yıllık dönemde doğduğumuzdur ki bu konuda çocuğun kişilik gelişiminde ilk beş yılın önemli olduğunu pedagoğlar da söylüyor.

Şimdi, zamanın ruhu neymiş anladıysak başka bir soru sorayım: Ruhu yok, diye yakındığımız 2000 ve sonrasında ruhu yeni oluşuyor olabilir mi ya da biz oluşmuş olan ruhu, farklı bir zamanın ruhuyla değerlendirdiğimizden anlayamıyor olabilir miyiz? Ne dersiniz?